

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ КИТАЙСЬКОГО РЕЛІГІЙНО-ФІЛОСОФСЬКОГО МИСЛЕННЯ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СУЧАСНІ ВІРУВАННЯ

У статті С.Свистунова та Г.Суріної «Деякі особливості китайського релігійно-філософського мислення та їх вплив на сучасні вірування» йдеться про деякі особливості китайського релігійно-філософського мислення (кореляція, симпатія, аналогія) та риси китайського релігійного паттерну (натуралізм, віталізм, холізм, антропологізм, панетизм). Висловлюється думка, що саме ці особливості і риси сприяють розповсюдженню орієнтальних неорелігій (зокрема, китайських) на пострадянському просторі.

Ключові слова: орієнтальні вірування, китайський релігійний паттерн, гомоморфізм, корелятивне мислення, умовивід за аналогією, холізм.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Актуальність статті полягає у тому, що в наш час глобальних трансформацій в усіх сферах життя духовний світ далекосхідних країн безпосередньо впливає на світогляд європейців, в тому числі й українців. Так, на сьогодні сильними є взаємна зацікавленість і взаємовплив країн Сходу і Заходу, що виявляється в самих різних сферах життя – від кулінарії до моди. Це ж стосується і духовних процесів. Інтерес до релігії Східних країн, а також їх бажання розповісти про себе, призвели до виникнення феномену так званих «орієнтальних» неорелігій і релігійних культів, культурологічних і напіврелігійних об'єднань, коли на наших очах релігії, що традиційно вважались національними, виходять за межі своєї нації і набувають рис світових вірувань. Новизна проблеми дослідження полягає у тому, що вперше проаналізовано вплив китайського релігійно-філософського мислення на сучасні вірування.

Стан розробленості теми в науці. Дослідниками проблем китайського релігійно-філософського мислення були К.-Г.Юнг, М.Еліаде, Дж.Кемпбел, Е.Торчинов. Багато проблем було проаналізовано і в історичних працях Л.С. Васильєва, сучасних релігієзнавчих дослідженнях С.Бичатіна, А.Щедріна та ін. невирішених раніше частин загальної проблеми, яким і присвячується означена стаття.

---

* Свистунов С.В. – кандидат філософських наук, доцент, старший науковий співробітник Відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України.

* Суріна Г.Ю. – викладач кафедри філософських наук Миколаївського державного університету ім. В.О. Сухомлинського.

Формулювання цілі статті. *Об'єктом дослідження є китайська релігійна традиція і її трансляція в умовах глобалізації у сферу західної масової культури. Предметом дослідження є визначальні риси китайського релігійного паттерну. Метою даної статті є виявлення на прикладі китайського релігійного паттерну тих його рис, які стають причиною поширення інтересу до різноманітних китайських релігійних ідей і практик на теренах пострадянського простору.*

Основний зміст статті. Досить складна для європейського мислення тема має не дуже багато дослідників. Проте - це видатні філософи й історики. Праці О.Лосєва, К.Юнга, М.Еліаде, Дж.Кемпбела, Є.Торчинова стали методологічною та теоретичною основою нашого дослідження. Теоретичне і практичне значення дослідження полягає у тому, що в наш час тотальної глобалізації, інформаційної «прозорості» та відносно вільних міграцій між Сходом і Заходом, традиційні китайські вірування одержують нове життя в європейській культурі, в тому числі і в Україні. Цей процес не можна назвати масовим, численним, відсоток прихильників орієнтальних культів на наших теренах малий. Переважно це освічена інтелігенція, тому що розуміння засад Східних релігій потребує певної інтелектуальної рефлексії [Свистунов С.В. Нетрадиційна релігійність у середовищі молодого інтелігенції як індикатор змін світогляду суспільства // Проблеми освіти: Наук.-метод. зб. Вип. 3. – К.: ІСДО, 1995. – С. 98-107], хоча є вияви впливу орієнтальних культів й на масову свідомість (наприклад, популярність східного гороскопу, коли подарунок на Новий рік сувенірної тваринки року стає майже обов'язковим атрибутом). Факт наявності такого явища потребує осмислення й аналізу.

Зазначений процес відбувається, зокрема, у вигляді прямого розповсюдження китайських вірувань та духовних практик, як то рух Фалуньгун. В Росії на відміну від України Фалуньгун відносять до неорелігій. Поширення різноманітних китайських релігійних ідей і практик відбувається також у вигляді гімнастичних практик у-шу і ци-гун, або утворення клубів бойових мистецтв, що ґрунтуються на китайських релігійно-філософських засадах. У прихованому вигляді це явище проявляється також масовим інтересом до Фен-шуй при оформленні магазинів і офісів майже в кожному великому місті України та великій популярності у масовій свідомості «східного календаря» і таке інше. Є.Торчинов називав подібні вияви новим – мирським чи світським - типом даосизму [Пелюх Е.И. Развитие нового религиозного движения «Фалуньгун» в России (философско-религиоведческий анализ). Автореферат диссертации канд. филос. наук. – Благовещенск, 2009. – С. 64]. Під китайським релігійним паттерном розуміються релігійні погляди і уявлення, спільні для даосизму, конфуціанства, буддизму й синкретичних релігій Китаю.

Безумовно, релігійні погляди, які складають істотну частину світоглядних настанов будь-якої нації й народу, багато в чому впливають на формування національного менталітету країн, які входять до нашого

розуміння «Сходу». Але ми повинні усвідомити те, що вітчизняні українські описи Східних релігій і вірувань, несуть на собі як західні відтінки формулювання орієнталізму, так і елементи «російського орієнталізму». За історичних умов України, ми самі тяжіємо як до Заходу, так і до Сходу. Тому наше розуміння конфесійної складової «орієнталізму» дещо відрізняється від західного її розуміння. Наприклад, Є. Торчинов, вказуючи на різницю між західним (в дусі Саїда) і російським орієнталізмом, писав, що на Заході захоплення Сходом має гедоністичний відтінок, нагадує пошук насолоди, «кайфу»; росіяни ж цікавляться ідеями східних релігій і філософій в пошуку деякої сили: фізичної (східні єдиноборства), психологічної, окультної тощо [Торчинов Е.А. Пути философии Востока и Запада: познание запредельного. – СПб.: Азбука-классика, 2005. – С. 452].

Є.Торчинов, посилаючись на праці М. Гране, Дж. Нідема та А.І. Кобзева, визначає панівний китайський світогляд як віталістичний натуралістичний холізм, до якого потрібно додати ще такі риси як антропологізм і панетизм [Там само. – С. 52-53]. Риси цього «віталістичного натуралістичного холізму» подібні з європейськими пантеїстичними уявленнями, але є більш конкретні. Вони розгортаються начебто у кількох паралельних планах людського досвіду і міркування, зокрема:

Космологічний план з його уявленнями про загальний склад і структуру Космосу і людини. Китайці користувались для універсуму поняттями простору і часу, але частіше в древності вживалося словосполучення «Небо і Земля» (тянь ді), Небо як діяльний початок (пізніше - Ян), Земля – пасивний, інертний (пізніше - Инь). Однією з провідних була ідея єдиної живої субстанції усього суцього ци, спільної як для матеріального (Земля), так і для ідеального (Небо) аспектів Всесвіту. Досконаломудра людина китайської традиції сприймала світ не очима, не вухами, а «за допомогою ци», для чого їй пропонувалося мати «відкрите серце».

Практичний план відносився до сфери етики, але впливав з космологічного. Оскільки людина є мікрокосмом, то вона вміщує у собі всю повноту буття і не може порушувати закони етики, що панують в універсумі. В цьому полягає панетизм китайського релігійно-філософського паттерну.

План власне буттєвий встановлював не-розрізненість, не-подвійність сутності і явища, суб'єкта і об'єкта, внутрішнього і зовнішнього, або, як це казали в Китаї, «тіла» (ті) і його «функції» (юн). Вихідною точкою цих міркувань була теза про віковичну мінливість суцього, яке досягає повноти буття в момент самотрансформації, на межі свого існування. Відтак реальність речі доводиться її самоусуненням. Виходячи з цього, китайці визначали реальність як Велику Межу (тай ци), водночас всюдисушу и вічновідсутню. Звідси великого значення набували філософеми «Порожнеча» і «Відсутність», які втілювали повноту сумісного буття всіх речей (субстанційність повністю ототожнювалась в китайській думці з порожнечою і відсутністю) [Макиннес Нейл. «Ориентализм»: эволюция понятия. – <http://if.russ.ru/issue/9/ponatiy.html>. – С. 181-182].

Пріоритет «внутрішнього» над «зовнішнім» виміром в релігії, смислове навантаження понять «порожнеча» і «відсутність» обумовили схильність китайців до зближення ритуалу і гри. Сам вигляд китайських храмів – яскравих, оздоблених драконами і веселими божками – нагадує про лялькову гру, дитячу казку. Але в цій грі, карнавалі виражалось відношення «порожнечі» до світу речей, неосягнене, невизначене, не зведене до догматів. Ідея поєднання «внутрішнього» і «зовнішнього» в ритуалі обумовила зовнішній вигляд китайських богів – ексцентричний, часто навіть гротескний. Але це лише маска, котра самою своєю безглуздістю стверджує невірність образу. Така маска покликана бути не предметом споглядання, а знаком незримої глибини досвіду і непорушного спокою порожнечі. Хоча розуміли ці «внутрішні» виміри ритуалу лише еліта – чиновники, вчителі, майстри, а не простий народ; в цьому полягала відокремленість між зовнішніми формами китайської релігії та її внутрішнім змістом [Малявін В.В. Китайская цивилизация. – М.: Издательство Астрель, 2000. - С.239-243].

Отже, «світ китайської культури - світ цілком іманентний, втручання трансценденції в його існування виключено за відсутністю самої трансценденції. ...Єдиний і цілісний космос, пронизаний потоками життєвої сили, всі елементи якого знаходяться у взаємозв'язку і гармонійній єдності, одночасно безперервно трансформуючись і змінюючись у своїй споконвічній енергійній пластичності» [Торчинов Е.А. Пути философии Востока и Запада: познание запредельного. – СПб.: Азбука-классика, 2005. – С. 54]. То ж - натуралізм, віталізм і холізм.

Ще однією важливою рисою китайського універсуму, яку відзначає Є.Торчинов, є глибока магичність його картини світу, магичність, яку французькі синологи підмітили далеко не відразу [Там само. – С. 60]. З часів Просвітництва панівною була думка про раціоналізм, здоровий глузд, ледь не атеїзм китайців. Більш глибокий погляд на китайську думку відкрив «магізм» як її методологічний принцип, який подає зовсім іншу картину китайського універсуму, відмінну від європейського раціоналізму, деїзму та атеїзму. Повністю конкретна китайська методологія базується на тому, що нині називають «корелятивним» мисленням на відміну від «причинного» європейського мислення. Кореляція припускає наявність зв'язків, відмінних від причинних. Наприклад, змістовний ряд «метал – захід – білий колір – легкість – справедливість» об'єднується в дещо ціле за ознакою приналежності до першостихії металу, яка, в свою чергу, постає як один зі станів енергії «ци». Отже, однією з характеристик корелятивного мислення є класифікаціонізм, що виражається у побудові класифікаційних рядків взаємопов'язаних явищ.

Так, базовим у китайському релігійному паттерні є поняття про п'ять першоелементів (дерево, вогонь, земля, метал, вода), котрі включені в теорію переходу негативного в позитивне (Інь у Ян) і навпаки. Цей перехід має п'ять фаз, які йдуть в особливому порядку, порядку взаємоподолання: дерево долається металом, метал - вогнем, вогонь - водою, вода - землею, земля -

деревом. При цьому дерево є Ян, що зароджується; вогонь - зрілим Ян; земля - рівновагою Ян та Інь; метал – Інь, що зароджується; вода - зрілим Інь. Крім того, кожний з п'яти першоелементів є певним станом ци й втіленням різних явищ, котрі втілюють ці стани:

*Дерево - зародження Ян - схід –
весна - зелений - дракон - гуманність - печінка.*

*Вогонь - зрілість Ян - південь –
літо - червоний - фенікс - благоговіння - серце.*

*Земля - гармонія Інь-Ян - центр –
середина року - жовтий - жовтий дракон - щирість - селезінка.*

*Метал - зародження Інь - захід –
осінь - білий - тигр - справедливість - легені.*

*Вода - зрілість Інь - північ –
зима - чорний - черепахо-змія - мудрість – бруньки.⁵*

Зрозуміло, що з точки зору причинного мислення між цими предметами, явищами і категоріями немає взагалі нічого спільного. Причинний зв'язок припускає обумовленість феномену «а» феноменом «b» як причиною останнього. Кореляційний зв'язок припускає, що між «а» і «b» існує певний зв'язок іншого роду – кореляція, що базується на деякій спорідненості «а» і «b».

В створенні таких кореляційних ланцюжків, у яких, з погляду формальної логіки, немає ніякого сенсу, задіяний закон умовиводу за аналогією, один з найсуттєвіших для міфологічно-релігійного мислення. Аналогія, як форма індуктивного умовиводу, здатна означити шляхи для здогадки про невідомі ознаки об'єктів, хоча сама вона не є доказом у силу ймовірнісного характеру її висновків. Переносячи одні значення на інші, аналогія сприяє наділенню предметів невластивими їм з формальної точки зору ознаками, хоча з точки зору міфологічного мислення, у якому не діють закони формальної логіки, все абсолютно логічно. Що загального між весною, драконом і печінкою? - задається питанням Є. Торчинов. «Відповідь дуже проста: ці три явища (у часі, в тваринному світі й мікрокосмі тіла) втілюють у собі один і той же стан енергії ци, а саме - стан зародження й наростання його позитивної (Ян) зарядженості» [золота и киновари: Даосские практики в исследованиях и переводах Е.А. Торчинова. – СПб.: Азбука-классика, 2007. –С. 24].

Європі був відомий тип мислення під назвою «симпатія» - взаємне співчуття, під яким розумівся потяг подібного до подібного. Його визнавали

⁵ Лисевич И.С. Моделирование мира в китайской мифологии и учение о пяти первоэлементах // Теоретические проблемы восточных литератур.- М., 1969. – С. 262-268.

піфагорійці, платоніки, натурфілософи доби Відродження, в медицині – Парацельс. Але розвиток європейської філософії рухався іншим шляхом, а відтак теорія симпатії буда відсунута у сферу магії.

Поняття про «симпатію» в китайському інтелектуальному паттерні стало важливим аспектом корелятивного мислення під назвою «спорідненість видів» (тун лей). Всі феномени класифікуються за родами або категоріями (лей). Критерієм для цього виступає приналежність явища до «Інь» або «Ян» сфери існування, а опісля до того чи іншого космогонічного першоелементу. Між явищами «одного роду» існує певний зв'язок: подібне взаємодіє з подібним. Таким чином, Космос постає єдиною резонуючою системою, великим єдиним організмом, який утворений родами усього суцього, які взаємно відгукуються, резонують за принципом «вплив - відгук» (гань-ін).

Антропологізм китайського релігійного паттерну базується на принципі, який О. Кобзев назвав гомоморфізмом, тобто подобою мікро- і макрокосмів, і який, відповідно до сучасної термінології, можна також назвати антропокосмізмом. Світ і людське тіло також розглядалися як єдиний комплекс структурних відповідностей [Кобзев А.И. Теоретические основы китайской медицины // Современные историко-научные исследования: наука в традиционном Китае: Реферативный сборник. - М., 1987. – С. 189]. З цієї теорії, породженої архаїчним міфологічним мисленням, даоси зробили важливий світоглядний висновок: оскільки Космос як щось цілісне має вічне існування, тіло людини, що є зменшеним аналогом Космосу, також може мати вічне існування. Потрібно відновити втрачені зв'язки з Дао, щоб відновити відповідність людини й Космосу, що, у свою чергу, приведе до безсмертя людської істоти. Для цього потрібно слідувати «власній природі» (цзи жань) у її первозданності (пу), відповідно - слідувати Дао [Путь золота и киновари: Даосские практики в исследованиях и переводах Е.А. Торчинова. – СПб.: Азбука-классика, 2007. – С. 260-261]. Ці теорії, що ґрунтуються на пошуках безсмертя, сприяли зовсім іншому руслу, до якої спрямувала Східна медицина у порівнянні із Західною.

Вищеописані принципи мислення стали причиною того, що космологія майже протягом всієї своєї історії мала надзвичайно важливий вплив на всі сфери життя в Китаї. Космологічні принципи розуміння світу виявлялися в усіх сферах китайської культури: в сенсі влади, яка сприймалася як космологічний символічний ритуал; в структурі влади, яка уподібнювалася «єдиному тілу» - організму всієї держави, єдиному, в свою чергу, з Небом (навіть в структурі імператорського гарему, який вважався символом універсуму); в планіметрії зовнішнього виду імперії – «небесній планіметрії», побудові китайських міст і селищ. Космологічні уявлення були закріплені в традиційному законодавстві, в китайській історіографії, в сімейному житті, в облаштуванні общинно-кланового суспільного устрою, у вченні про людину, в медицині, в сексуальних практиках, бойових мистецтвах, в етиці та естетиці, у мистецтві. Навіть в техніці механічне не було відокремлене від

органічного. Китайська традиція надавала людині найширші можливості для технічної діяльності, але не дозволяла їй протиставляти себе природі й відноситись до неї як до бездушної матерії. Технічні досягнення китайців, при усій їх значимості, залишалися вписаними у всезагальний космічно-природно-людський порядок світобудови. Саме тому вплив космології на китайський національний менталітет з давніх часів - майже до ХХ ст., коли почався період атеїзму і «культурної революції» - був цілком тотальним [Малявін В.В. Китайская цивилизация. – М.: Издательство Астрель, 2000]. В. Малявін відзначає той незаперечний факт, що, незважаючи на начебто архаїчні риси свого світогляду, китайська імперія була водночас однією із найпередовіших держав давнього і середньовічного світу.

Відтак визначальними рисами китайського релігійного паттерну є: натуралістична, віталістична картина світу з відсутністю розмежування між трансцендентним та іманентним; визнання єдності всього суцього (холізм); визнання енергії «ци» основою цієї єдності й носієм життєвої (вітальної) сили в універсумі; віра в те, що оволодіння енергією «ци» дає можливість керувати як силами універсуму, так і силами власного організму; визнання абсолютного принципу Дао, завдяки регуляції якого існують універсальні циклічні трансформації й метаморфози усього суцього; віра в можливість осягати закономірності цих метаморфоз з метою досягнення безсмертя і досконалості; використання корелятивного мислення, тобто визнання універсальної симпатії, звідки визнання доктрини ізоморфізму макро- і мікросвітів, подібностей між подіями і процесами в природі, людині, суспільстві; корелятивна космологія, що ґрунтується на концепції п'яти першоелементів (у син) і двох начал (Інь-Ян) як модусів вітальної сили «ци».

Є Торчинов вказує на той дивовижний факт, що саме ці, здавалося б такі архаїчні, ненаукові з точки зору західної науки уявлення, виявляються ближчими до істини як з точки зору сучасної екології, так і з точки зору сучасної квантової фізики. Тому він вважає більш правомірним вести мову в даному випадку скоріше про інший тип науковості, ніж про архаїчність і відсталість кореляційного типу мислення [Торчинов Е.А. Пути философии Востока и Запада: познание запредельного. – СПб.: Азбука-классика, 2005. – С. 65].

Так, сучасна теорія «метаекології» спирається на розуміння цілісності та взаємозалежності всіх частин універсуму, паритетні взаємовідносини між людиною і світом, інтеграцію в єдиний комплекс екологічних, соціокультурних та духовних проблем, орієнтацію на світоглядні настанови філософських течій космізму та ноосферизму, відродження екофільних традицій народів та етносів як у світоглядній, так і в господарській сферах, максимально відповідальне ставлення до будь-яких дій, які здатні виявити свій вплив на існування та динаміку усталених зв'язків між неживою та живою природою, а також між живими організмами [Кисельов М.М., Канак Ф.М. Національне буття серед екологічних реалій. – К.: Тандем, 2000].

Подібність між засадами китайського релігійно-філософського паттерну та висновками сучасної метаекології очевидна.

Отже, західних інтелектуальних людей, які втомилися від власної однобічності, цікавлять саме такі особливості китайської релігійної думки: шлях, яким могла б піти, але не пішла західна наука; незвичайні аналогії та асоціації, ланцюги незвичної для західного розуму «симпатії», дуже своєрідної логіки, але все ж логіки. Цікавість ця збільшується поглибленням світової екологічної кризи, змінами в кліматі й викликаною цим тривогою за майбутнє, тобто тими явищами, які стали наслідками західної антропоцентричної поведінки людини в світі, коли людина поводить себе як «цар» природи, замість того, щоб вести себе по-східному - як «частка» природи і космосу, як окремий орган єдиного організму.

Деякі дослідники, зокрема Нейл Макіннес, щодо причин такої невідповідності світогляду висунули припущення про те, що Сходу загалом притаманний правопівкульний, асоціативний, інтуїтивний тип мислення, в той час як Заходу більш властивий лівопівкульний, лінійний, механістичний і розсудковий тип мислення; що згодом азіатські принципи повинні затвердитися в усьому світі й глобалізація обернеться «конфуціалізацією»; що економічне піднесення Японії, Кореї та Тайваню не вписується в західні моделі економічного зростання і т.д. [Малявін В.В. Китайская цивилизация. – М.: Издательство Астрель, 2000].

В свій час ще А.Уайтхед звертав увагу на те, що «що західні народи розвинули в собі у надзвичайно високій ступені ту особливість, яку прийнято, зокрема, виокремлювати у китайців. Часто дивуються тому, що китаєць може використовувати одночасно дві релігії: для деяких випадків конфуціанство, а для інших – буддизм». Уайтхед вважає, що «без сумніву, дещо подібне є вірним і у відношенні до західних народів, в даному випадку два підходи, що існують, а насправді - несумісні. Науковий реалізм, який базується на механізмі, об'єднується з непохитною вірою у природу людини й вищих тварин, які немовби представляють собою організм, що самоорганізується. Ця радикальна несумісність, яка лежить в основі мислення Нового часу, несе відповідальність за значну частину тієї нерішучості й нестійкості, які характеризують нашу цивілізацію» [Уайтхед А. Наука и современный мир // Уайтхед А. Избранные труды по философии. – М.: Прогресс, 1990. – С. 133].

Причини ж явищ буденної свідомості – популярність Східного календаря і гороскопу, захоплення амулетами і символами фен-шуй, ворожильними практиками І-цзин і таке інше – потрібно шукати в особливостях і потребах масової свідомості, яка, незважаючи на свою високу раціональність, в періоди кризи знов активізує ті риси міфологічної свідомості, які Л. Леві-Брюль назвав «пралогічними» і яким притаманний ірраціоналізм, символізм, синкретизм. Активізація колективного несвідомого і його архетипів призводить до зростання популярності ідей, що базуються на архетипних міфологемах, а Фен-шуй, Ци-гун та інші сучасні вияви

китайського релігійного паттерну базуються саме на архетипних міфологемах – тотожності макро- і мікрокосму, взаємодії неба і землі через людину за допомогою деякої єдиної енергії і т.д. Враховуючи ж поверховість масової культури, ці ідеї не несуть для буденної свідомості глибокого смислового навантаження й часто містять у собі риси найархаїчніших форм релігійності – фетишизму, тотемізму, віри в магію тощо.

Висновки. Таким чином, результати проведеного нами дослідження засвідчують, що причини поширення на пострадянському просторі орієнтальних неорелігій та їх світських виявів (зокрема, в китайському варіанті) знаходяться в потребах людської психіки доби глобалізації, у площині людського мислення, особливостях індивідуальної і масової свідомості в їх раціональному та ірраціональному аспектах. Перспективи подальших наукових розвідок відбуваються у напрямі дослідження трансформацій архетипних міфологем в китайській релігійній традиції, зокрема в класичних даоських творах.

А н о т а ц і ї

В статье Свистунова С.В. и Суриной А.Ю. «Некоторые особенности китайского религиозно-философского мышления и их влияние на современные верования» речь идет о некоторых особенностях китайского религиозно-философского мышления, таких как корреляция, симпатия, аналогия, и чертах китайского религиозного паттерна (натурализм, витализм, холизм, антропологизм, панетизм). Высказывается мысль, что именно эти особенности и черты способствуют распространению ориентальных верований и неорелигий (в частности, китайских) на постсоветском пространстве.

Ключевые слова: *ориентальные верования, китайский религиозный паттерн, гомоморфизм, коррелятивное мышление, умозаключение по аналогии, холизм.*

This article of **S.Svistunov** and **H.Surina** “**Some features of the Chinese religious-philosophical thinking and their influence on modern belief**” is about of some features of the Chinese religious-philosophical thinking, such as correlation, liking, analogy, and lines of the Chinese religious pattern which follow from this (naturalism, vitalism, holism, anthropologism etc.). Here advances an idea that exactly these features and lines promote distribution oriental neoreligions (in particular, Chinese) on the post-Soviet territory.

Keywords: *oriental belief, the Chinese religious pattern, homomorphism, correlative thinking, conclusion by analogy, holism.*